

W CIESZYNIE.
No 128

Skalice u Frýdku.

K stoleté památce farní samosprávy
léta Páně 1885.

Podává
FRANTIŠEK HAWLAS,
kaplan.

1069

V Brně, 1886.

Tiskem knihtisk. bened. radnradských. — Nákladem spisovatele.

Čistý výnos věnován chrámu Páně.

Skalice u Frýdku.

K stoleté památce farní samosprávy

léta Páně 1885.

Podává

FRANTIŠEK HAWLAS,
kaplan.

V Brně, 1886.

Tiskem knihtiskárny benediktinů rajhradských. — Nákladem spisovatele.

Čistý výnos věnován chrámu Páně.

TL 1283 I

Proslov.

Po ukončených 8 latinských školách na německém gymnasiu v Těšíně a 4 bohosloveckých na c. k. fakultě v Olomouci, nastal mi konečně v roce 1883. onen dlouho očekávaný, přeradostný den ss. Cyrilla a Methoděje, kteréhož mne dobrotivý Bůh skrze skládání rukou biskupských do řádu kněžského povolal. K večeru téhož dne rozloučil jsem se s Olomoucem navštíviv ještě kapli vzácného rodáka, blahoslaveného Jana Sarkandra, vroucně žádaje o přímluvu zvláště tenkrát, kdyby přímá cesta povolání kněžského podobně žádala bolné oběti. Nastal mi přeblažený den prvotin (primice) na slavnost Panny Marie Karmelské v kostele Polsko-Ostravském, uplynuly 4 týdny pobytu mého v klášteře Boromejském v Těšíně, milý obraz od-tisknuvše v paměť novokněze, až jsem 14. srpna povolán byl na svou první štaci v Žibřidovicích. *)

*) Žibřidovská farnost povstala dávno před počátkem luteránské víry. Bohužel shořely veškeré listiny a spisy dne 27. listopadu 1751. Roku 1590 byl tento kostel katolíkům od luteránů vzat a teprv r. 1661 ustoupil poslední pastor faráři katolickému Ferd. Gabr. Gvidzinskému. Nynější kostel byl staven od 1774—1776, k čemu tehdejší důstojný farář Ondřej Pigula více než 3000 zl. daroval. Knízebiskup vratislavský zasvětil tento kostel Panně Marii nanebevzaté dne 25. srpna 1776. Takřka celá ozdoba nynějšího kostela pochází z ruky p. faráře Strážníka.

Marklovský, rovněž starý filiální kostel byl také v rukách luteránských od r. 1591—1662. Nynější dřevěný kostel jest r. 1739 vystavěn. R. 1826 vyrabovali jej zbůjníci.

Rok pracoval jsem po boku zbožného a šlechtného důst. p. faráře Fr. Strážníka, kněze dle srdce Božího, v němžto není lsti. Dne 25. září 1884 jsem povolán do Skalice, která roku 1885. stoletou památku slavně konala. O důstojnou oslavu této farní samosprávy postaral se především místní důst. p. farář Martin Jiříčný, který velikým votivním obrazem sv. Libora, v kamene trápení patrona, kostel okrášlil a celý presbytář s častochovskou kaplí, oratoriem a sakristií na své útraty vymalovati dal. Kostelní konkurenční komitét provedl vnější a zevnější vylíčení kostela a čásť potřebného pokrytí. By však tato slavnost tím déle v duši milých farníků Skalických utkvěla, a oni svůj kostel tím více si zalíbili, vydávám tento spis, neúhledný a skrovný, ale pilně sestavený, vzdáváje zároveň díky všem, kteří mi jakýmkoliv způsobem minulost Skalice prozkoumati pomohli. Jak se ten spis komu zalíbí, nevím; znám však přísloví: «Není na světě člověk ten, aby se zachoval lidem všem.» Dost na tom, když jen několik farníkův o Skalici s takovou oblibou čísti budou, s jakou já o ní píši.

Menší východní část našeho milého Slezska ověncena jest s jižní strany Beskydy, z nichž Lysá Hora 4170 střevíců čili 1324 metrů vysoká svůj hladký štít nad rovinu mořskou zdvihá, majíc ve své družině Prašivku, Čupel, Smrk, Ondřejník a j. Jako osamělý sirotek stojí «Skalická Hůra,» vzdálena od Prašivky — milým kostelíčkem sv. Antonína ozdobené — dolinou, ve které nalezneš Lhoty a Záhoř s rybníky, v nichž p. Kohut své pstruhy uměle pěstuje. S jižní strany obklopuje jej údolí Janovské, zvlažené Baščicí, v němž dá-li Pán Bůh nový se povznese chrám. V západním údolí rozléhá se bušení hutí Baščanských a k severu mstí se řeka Moravka na polnostech Nošovských a Dobrských, nemohouc skále Hůry takřka kolmo z jejího řečiště se vznášející odolati. Ve farní zahradě nalezneš «výsadku,» takřka nad řekou, s které se ti rozkošný obrázek objevuje. Stojiš na samé srázi Hůry zde nádherným křovím pokryté a vidíš pod sebou usmívající se visky s veselými polnostmi, ovocnými sady a svěžími hájky, které od světa ostatního mohutným věncem tmavě se zelenajících hor odloučeny jsou. Šum řeky Moravky, která přes veliké kameny v cestě jí ležící bystře utíká, a zpěv ptactva oživuje tichost vůkol panující. Na druhé straně zahrady vine se cesta k Raškovicím jako obrovský had, majíc pod sebou chatu ze staré kaplánky vystavenou, žene se dolů «vyprskem,» kde již nejednoho «vystrašilo» (zvlášť nepozorné formany, když se s vozem i koňmi v propasti shledali) k Veismanovým lomům, točíc se dále zámožným

Záhořem až k «Betléмку», kam světlicí (bludičky), duše to nekřtěnat, nemohoucích přijíti k spasení, z Raškovského «bahna» a Janovské «boščice» putovaly. V pravo nad sebou vidíš pěkný les «stražnici» a vrátíš-li se zpět, bys si prohlednul osadu, uzíříš na druhé straně Hůry až za potokem vrbami vroubeným hmotná, pro nejedno pokolení důkladně vystavená selská stavení Moškořův, Chylkův, Vlčka, Kozla, Pardubických atd. Jdeš zároveň mezi chalupami jako na poskoku z dřeva vystaveným i spřistavenými chlívky, z části ohrazenými zahrádkami, dvorky, kurníky a jinými přístavečky, což všechno přece pěkně se srovná. Nemáš-li kdy aneb chuti jíti «truskou» vysypanou cestou do Bašky kolem «kochunka» za Bezecným a «hájka» (kvičalky), které dva hájky již r. 1748 hrabě Pražma jmenuje, zajdi si k lomům Nitrovým, které východní Slezsko výbornou skalou zásobují, vyškrabej se na nejvyšší štít Hůry ku «lipce», kterou r. 1869 tehdejší pan kaplan zasadil a když se mu v kaplánce zastesklo, u lipky na svůj domov v Kaňovicích, na kopce u Těšina a Suché, na kouř z dolů Polsko-Ostravských a na kostely Slezské a Moravské před jmenovanými předměty stojící blaženým pohlížel okem. Blízko té lipky stojí hruška na poli vzorného kostelníka a představeného bratrství růžence, Ondráška č. 129, tvoříc trojhran s hruškou u Těšina na Bobrku a u Plesu v Prus. Slezsku, mezi kterými «třemi hruškami» poslední rozhodující vojna má býti. V blízkém lesíku hustém ve skalnatém úvalu jest «ryninka» čerstvé vody, která jako stříbrná páska k dolině se vine. V sedle kopce vznáší se kostel sv. Martina k nebesům, v němž se koří obyvatelé Skalice, Raškovic, Krásné, Janovic a Bašky svému Stvořiteli. Krásné to místo zalíbilo se již nejednomu, a zemský advokát Jan Heřman z Rosenberků přál

si dokonce ve Skalici odpočívati, čehož mu r. 1872 jakož i šlechtici Antonínu Gruberovi roku 1871. popráno.

V sobotu dne 17. října 1885 rozléhaly se na našem kopci «po klekání» hmoždírové rány, které měly k oslavě stoleté památky zdejší farní samosprávy přispěti, na niž zítřejší posvícení i vkusně provedené vnitřní a zevnější obnovení chrámu Páně připomínalo. I pomyslíl jsem si: Kolik asi duchovních pastýřů po těch sto let na zdejším kopci pracovalo a strádalo, a jaké se zde udály změny? A hledaje v knihách farních a vyptávaje se u starých lidí, zvěděl jsem, co milerád sděluji.

Skalice založena byla po roce 1434 a zpomíná se jí poprvé r. 1550 v listě knížete Václava, kterým povoluje Frýdečanům, aby mezi Baškou a Skalicí nasypali rybník vodou z Baščice. Na místě lesní kaple, ve které dle ústního podání o honech pobožnost konána bývala, vystaven tu r. 1617. zbožným hrabětem Eusebiem z Oppersdorfu, pánem na Frýdecku, 27 loktů dlouhý a 12 loktů široký kostel. Stavbu provedl Frýdecký měšťan Petr Šulc v pěti letech, načež r. 1622. chrám jako filialní k Dobré slušící biskup Vratislavský hrabě Almesloe sv. Martinu zasvětil. Za času Josefa II., jehožto obraz ve fáře se nalézá, byla zde r. 1785. zřízena samostatná fara pod patronátem náboženského fondu.

a) Důstojní páni faráři.

Josef Měrka, rodem z Frýdku a kaplan v Dobré, byl prvním farářem novězřízené fary od r. 1785—95. Dbal o ozdobu chrámu, o zlepšení fary, založil křížovou cestu v kapličkách podnes ke zdi kostelní přistavených, založil s velikou pilí a peněžitou obětí na darovaném mu hrabětem

Pražmou kopci zahradu pod farou. Služného měl 400 zl. z fondu a nadací. Po blahodárném působení šel roku 1795. do pense. Po něm administroval Josef Kulháněk, nadkaplan z Frýdku. do r. 1801. zdejší faru, načež se farářem v Dobré stal. Jeho pílí a horlivostí byla duchovní správa spořádána, jmění chrámu zvětšeno, založená již zahrada zdokonalena a farní okna potřebnými mřížemi opatřena. Po jeho odchodu administroval do roku 1806

Josef Kapica, rodem z Dobroslavic a nadkaplan Frýdecký, potom teprve se druhým farářem Skalickým stal. Za něho byly stříbrné nádoby r. 1810 do Opavy vzaty a měděnými nahrazeny. Daroval díl farní zahrady ku zvětšení hřbitova, opravil kazatelnu a nové obrazy svatého Martina a Panny Marie. 5. ledna 1814 odevzdal u přítomnosti Pavla Prutka, faráře z Bruzovic jako zástupce děkana a Josefa Kulhánka, faráře z Dobré jako aktuara, administratorovi Bernatu Skulinovi kostelní i farní inventář s poznámkou, by všeliké změny zaznamenány byly. Po jeho smrti r. 1816. stal se farářem

Bernat Skulina, rodák z Frýdku. Vystudoval podporou dobrodinců gymnasium v Brně, filosofii a bohosloví v Praze, vysv. r. 1806. Na jeho přání byl v rodném městě kooperátorem. roku 1812. lokálním v Petrovicích. Odstoupením faráře Skalického naskytla se mu vítaná příležitost přiblížiti se milovanému Frýdku. Byl kněz horlivý, nadaný a výřečný. Pečoval o zvětšení kostelního jmění, o čemž nadace svědčí, zvětšil zahradu očištěním další částky darovaného kopce a pooral dolní rovnější díl. Na jeho prosbu ustanoven potok Mohelnice hranicí mezi Skalicí a Moravkou dopisem gen. vikar. roku 1821. Dne 11. října 1825 zemřel na chrlení krve, jsa 49 let star a leží při zdejším chrámu P.

za velkým oltářem. Po něm administroval faru Fr. Kohut, zdejší rodák a první kaplan ve Frýdku. Byl velmi skromný a mladý kněz. Vrátil se r. 1826. do Frýdku, byl administrátorem u Panny Marie a zemřel, jsa 74 let star, na změkčení mozku dne 31. ledna roku 1870 ve Skalici, kde též odpočívá. Čtvrtým farářem byl

Antonín Helm, rodem z Bravantic a Klimkovic, syn panského sládka. Napsal některé poznámky o svých předchůdcích a vlastní životopis pro zdejší archiv. Dle toho studoval gymnasium v Opavě, filosofii a bohosloví v Olomouci, vysvěcen r. 1809 pracoval v rodném místě do r. 1814, potom ve Fryštátě do r. 1819. Po tříleté administratuře v Žibřidovicích byl lokálním v Ropici. Pro nedostatek práce žádal a obdržel faru 11. února 1826 ve Skalici. Za něho sypali farníci od r. 1827 pravidelně oves pro koně, na kterém k nemocným jezdil, a sice každý sedlák 4, zahradník 2, domkař 1 čtvrtku. Raškovice dávaly 6 Vratislavských šeflů a někdy sedmý za komorníky. Opravil křtitelnici, ozdobiv ji obrazem sv. Jana Křt., a tabernakl.

Když v říjnu r. 1831 indická cholera tak zuřila v Bašce (ostatní obce byly divně zachráněny), že ve 14 dnech 32 osob zemřelo, byl nový hřbitov na místě od vrchnosti kostelu darovaném a na sv. Jiří posvěceném založen. Příjmy štolý, které první farář zdejší faráři Dobravskému odváděti musel, druhý však se 130 zl. nahradil, snížil farář Helm na 90 zl. svým protestem r. 1830. Pěstoval zahradu, srovnal a pooral částku pod hřbitovem a vystavěl stáje. Zaznamenal dále, že 25. pros. 1821 v 7 hodin ráno povstala náramná vichřice, která zdejší věž strhla; že obec Raškovská od nepamětných časů nechává na své útraty jednu svíci po čas velkých služeb Božích za odvrácení moru na svícnu ve stěně

hořeti; že kostelníci mají darované «panské»; jakož i mnohé jiné výhody od zbožného panstva zdejšími faráři popřané. Po sedmiletém úřadování odešel na faru do Strumeně a potom do Těšína, kde jako generalní vikář ve vysokých hodnostech zemřel. Administroval zde Fr. Stahala od 24. února do 11. října 1833, načež se do Dobré v téže vlastnosti odebral a tam farářem, později děkanem se stal. Pátým farářem byl

Václav Landfeld, Čech z Nové Paky, studoval gymnasium v Jičíně, filosofii v Praze, bohosloví v Králové Hradci, kde byl r. 1820 vysvěcen. Byl kooperátorem v Bruzovicích, od r. 1828 lokálním v Pohvizdově a od 11. září 1833 zdejšími farářem. Za něho vystaven hlavní oltář a ozdoben novým obrazem sv. Martina a cherubíny, dále ozdoben oltář sv. Josefa novým obrazem a sochami sv. Bartoloměje a Jana Křt., vystaven nový oltář Panny Marie s obrazem a sochami sv. Barbory a sv. Rocha. Sakristii proměnil v kapli Božího hrobu a vystavěl novou s oratoriem, na kterém v létě studoval a příležitostně zloděje zahnal. Stalo se totiž, že přišel jakýsi chlap do kostela. Klekl jakoby k modlitbě, ohlížel se však více po kostele, až uviděl několik krejcarův u pokladny, pro které ihned šel. Farář vida to, zvolal naň přísně: «Necháš to!» — a chlap pohlédna na sv. Martina, jehožto hlas slyšeti mněl, uprchl ze chrámu. Za jeho času nastala potřeba většího kostela. Při třetí komisi, kdy nové místo nemohlo pohodlně vykazáno býti a Janovice neměly se ku stavbě vlastního kostela, bylo zvětšení zdejšího kostela usnešeno r. 1844. Stavba započata teprve r. 1848., jelikož dříve musely cesty k dovážení staviva založeny býti. Při kopání základů na sáh hlubokých obáváno se, že jsou snad dole od rudařů vykopané chodby. Neboť před lety odháněl

prý farář rudaře, by mu nepodkopali kostel. Na štěstí žil ještě jeden z nich, který udal, kde kopali rudu. Stavba se poštěstila, ale pověst o chodbách pod kostelem, v nichž prý drak bydlí a že 41 metrů dlouhý kostel tenkrát se propadne, až lidem přeplněn bude, zachovala se podnes. By při úplném nedostatku cest mohl kněz k nemocnému a k vykonávání křesťanských cvičení v přířazených obcích se snadno dostat, koupil koně, který časem tak se ve své nové povolání vžil, že když nový kaplan, a těch tu bylo dosti, nevěděl ještě cesty k nemocnému, potřeboval jen fuksovi «pošeptati», kdo je nemocen. a kůň jej tam jistě zanesl. Ba jednou dokonce ztrativ podkovu, vrátil se pro ni a ukázal ji nohou udivenému pánu svému. S P. Landfeldem přišel z Pohvizdova jeho věrný čeledín Fr. Pardubický. pozdější fojt Skalický a otec vážené rodiny Pardubických. Po vykonaném obnovení kostela uvnitř i zevně, po upravení nové křtitelnice, mnohých ornátů, korouhví, po vystavení studně a budov ve farním dvoře, zemřel tento o Skalici velmi zasloužilý farář 24. ledna 1848, 51 let jsa stár, na zapálení plic. Veliký kříž zdobí jeho hrob. Jeho další zásluhy viz u c) Školy. Po krátké administratuře Ant. Hladiše, rod. z Loštic, přišel sem z Ogrodzone šestý farář

František Beinhauer, rod. z Chvalkovic, a pobyl zde od r. 1848—54. Dbal o své povinnosti i o kostel, o čemž kalich s jeho jménem svědčí. Za jeho úřadování «spadlo panské», proto světili středu 15. listopadu 1848 ve Skalici jako neděli. Byl též milovníkem koní a dobytka vůbec. 28. října 1854 zakončil chrlením krve svůj život v 57. roce věku svého.

Tomáš Dostál, sedmý farář, rodem z Dolan, přišel sem z Ochab a úřadoval od r. 1854—62.

Byl to velmi pohostinný a tichý pán. Za něho konány zde misie, o kterých kříž missionářský ze 16. listopadu 1856 svědčí. Zvěčnil též svou památku fundací za sebe i příbuzné. Za něho vzdělali Baščanští hutníci r. 1856 oltář sv. Barbory s pěkným obrazem, na němž u nohou Ukřižovaného sv. Barbora a sv. Florian stojí; strany oltáře zdobí sošky sv. Notburgy a Isidora (?). Po jeho smrti v 64. roce dne 25. ledna 1862 přešla v pěkném pořádku fara na osmého faráře, kterým byl

Josef Onderek, rodem z Těrlicka; kaplanoval mezi jiným v Karvině, byl lokálním v Ohrazené, odkud r. 1862 sem přišel. Jeho pohostinnost a dobrosrdečnost jest dosud v živé památce a své zbožnosti vzdělal svým «zpěvníkem» pomník nehynoucí. Na stará léta trápen býv dnou, vzdělal si v zahradě u chodníčků na vhodném místě lávky, kde by «jeho nohy spočinout a jeho oko na té Boží přírodě se potěšit mohlo.» Ještě dnes stojí v lese u chodníku k Dobré jeho «kamenný divan». Chtěl kostelu darovati zvon. Jsou totiž zde jen dva zvony, a sice: dva centy těžký s nápisem latinským: «Léta 1727 dne 25. června ulil mne Fr. Stanke v Opavě ke cti blahoslavené Panny na nebe vzaté a k účtě sv. Martina, patrona chrámu Skalického, pod děkanem, Frýdeckým Václavem Foldynou a Valentinem Příbylou, farářem Dobrským a Skalickým.» Pod nápisem jest P. Maria na jedné a sv. Martin na koni na druhé straně. Druhý zvon pěticentový má nápis: «Tento zvon ulitý jest ke cti sv. Kříže a sv. Martina.» Pod nápisem jest u nohou Ukřižovaného Maří Magdalena, na druhé straně sv. Martin a dole nápis: V Olomouci roku 1764 litý ode mne Valeria Obletnera. Poněvadž se však obávalo, by věž pod tíží třech zvonů nespadla, daroval pan farář místo toho skleněné lustry a skleněné

dvěře do sakristie. Za něho zřizeny nové varhany, vystavena nová škola a přistaveno na farní budově první poschodí, čímž nejen o slušný byt pro zdejší faráře a kooperatory postaráno, ale i faře k úhlednosti pomozeno, tak že nyní jako malý hrad temeno kopce kráší. Dožil se též generalní visitace knížetem biskupem Försterem konané, při které příležitosti již prý místo druhého kooperatora umluveno a později systemisováno bylo. Mrtvici raněn jsa zemřel 8. února 1877, ve stáří 66 let. Jeho hrob uprostřed hřbitova po pravici P. Kohuta zdobí slušný kříž i kámen s patričními nápisy; jeho věrný obraz přechovává se ve faře. Administratura přešla do rukou Josefa Koczyho, který si památku zde tím získal, že ze sbírek i vlastního příspěvku P. Bazelidesovi náhrobní kříž postavil. Kromě toho mnohé věci kostelu daroval a svou přívětivostí populárním se zde stal. Dne 1. května 1877 obdržela Skalice nového faráře v osobě vele důstojného pana

Martina Jiříčného, rodem z Tvorovic, který po 16letém kaplanování v Ustroni, Rudici a Frýdku a po samostatném úřadování v Lišné a Dobraticích zde devátým farářem jest. Kromě zásluh v proslově zmíněných připomíná dále jeho jméno nová monstrance s latinským nápisem: Monstrance farního kostela Skalického z dobrovolných darů farníkův, sbíraných M. Jiříčným, farářem a kooperatorem Fr. Skotnicou, spravena. Na památku jubilea 1879. Stojí 260 zl. Na své útraty dal dále altánku, důkladné ploty a jiné věci spraviti. Za něho věnovaly zbožné panny obraz sv. Aloisia na oltář sv. Kříže. Mnogaja ljeta!

b) Velební páni kooperatoři.

Výpomocných kněží měla Skalice za zmíněných sto let 36. Budtež aspoň jména těch velebných pánův uvedena.

Od zřízení fary do roku 1804 byl zde františkán Cyrill Kouřil. Odebral zaslouženou pensi a vrátil se do kláštera. Jos. Vavřík, rodem z Nošovic, do 1806 zde, potom nadkaplanem ve Frýdku. Fr. Koczy, rodem ze Strumeni, do 1807, zemřel jako farář na Moravce. Karel Kozlovský, rodem ze Skočova, do 1811, odešel odtud za lokálního do Lenk. Isidor Gela, rodem z Milostovic, do 1818, zemřel jako lokální v Hnojníku. Jos. Zahn, rodem z Hustopeče, přišel ještě r. 1818 k Panně Marii do Frýdku. Ignác Černý, rodem z Králové Hradce, do 1823, zemřel zde v 32. roku a má náhrobní kříž. Jos. Dudek, rodem Čech, do 1826, odešel na Moravku, byl náruživý střelec. Jos. Palarčík, Frýdečan, do 1827, odtud šel do Jablunkova. Fr. Špaček, novokněz, rodem z Příbora, byl zde jen krátký čas. Václav Turský, Frýdečan, od roku 1828—1831, zemřel jako lokální v Kanské. Fr. Stahala, rodem z Hranic, přišel sem z Istebné, do 1833, zemřel v Dobré. Jan Bajbok, rodem z Těšína, do 1837. Muž neobyčejně vysoký. Chtěl-li prý v malé kaplance pohodlně vyprostěn spát, musel si dvěře otevřít. Agustin Vrbický, rodem Čech, do 1841, odešel k milosrdným. Jos. Blažej, rodem z Velké Polomi, do 1843. V Jablunkově zdědil dům, který však v hladových letech musel prodati a ještě se zadlužil. Fabian Žídek, rodem z Místka, novokněz, dobrý paterek, do 1844. Bytoval u kostelníka, v chalupě pod cestou do Záhoře. Fr. Allraum, rodem z Příbora, do 1846. Dobrý člověk, výborný kazatel a katecheta, ale nestálý

charakter; šel k milosrdným. Jan Kittrich, rod. ze Starého Jičina, horlivý novokněz, jest farářem v Dobré. Ant. Hladiš, rodem z Loštice, do 1848, byl později farářem v Puncově, zemřel ve Frýdku. Fabian Židek, byl zde podruhé do 1852, lid nechtěl jej odtud pustiti; zemřel v Javoři. Josef Doležel, narozen v Odrlicích, do 1853, jest farářem v Zábřehu. Jos. Křenek, do 1854, odtud šel na Borovou, pro neústupnost susp., † ve Frenštátě. Jos. Suchánek, Moravan, do 1855, žije v Zariči na odpočinku. Martin Kafka, rodem z Dobré, do 1856, byl farářem v Brenné, † ve Frýdku. Heřman Grün, Frýdečan, do 1857, jest farářem v Petrovicích. Josef Gorol, rodem z Čechovic, kde též zemřel, byl zde do 1858. Ant. Langer, rodem ze Svitávky, do 1862. Výborný kazatel, jako administrator sbíral s rektorem Filipem Špetlou milodary na ozdobu kostela a zřídil kromě jiného nový obraz sv. Martina, na jehož rámci jest nápis latinský: Za času vel. p. koop. Ant. Langer jest tento velký oltář s obrazem svatého Martina nově založen a 17. listop. 1861 nejd. p. Ant. Helmem, generalním vikářem, posvěcen. Jakub Podivinský, Moravan, pobyl zde 6 neděl. Pavel Bazelides, rodem z Jablunkova, od r. 1862—67, zemřel zde 25. ledna na zapálení mozku. Ještě dnes pamatuje naň lid «Otčenáškem». František Muzička, rodem z Fryštátu, přišel sem ze Žibřidovic, pobyl zde do 1868, nyní jest farářem v Čechovicích. Antonín Poledník, rodem z Kaňovic, horlivý a statečný novokněz, roku 1870 přišel do Frýdku a odtud za faráře do Sedlišť. Jindřich Skupin, rodem z V. Kunčic, do 1871, jest farářem v Istebné. Ondřej Krzystiniak, Polák, proto zde neporozuměn; jednou v noci drali se do jeho bytu zloději. proto dány do kaplanky dřevěné okenice. Přesazen do

Pol. Ostravy a tamní koop. Jos. Koczy (rodem ze Strumeni) poslán sem. Vrátil se r. 1877 do Polské Ostravy za nadkaplana a tamní koop. Fr. Skotnica, rodem ze Lhot, přišel sem. Pracoval zde do 1884, tedy přes sedm let, čeho žádný z jeho předchůdců nedovedl; odebral se tento upřímný, pracovitý a vzorný kněz za nadkaplana do Frýdku a na jeho místo dosazen kooperator Žibřidovský, Fr. Havlas, rodem z farnosti Pol.-Ostravské.

c) Š k o l y.

Připomínaje si práce a strasti zdejších duchovních pastýřů po celých sto let, musím také vzpomenouti jejich péče o vzdělání mládeže. Jako ve středověku všecky university buď bezprostředně, aneb aspoň prostředně zakládala církev, rovněž ve věku novém zřízeny jsou národní školy, ne-li bezprostředně, tedy aspoň za jejího mocného spolupůsobení. Nemohlo to tedy ani se školami Skalické farnosti jinak býti.

Již před prvním farářem vyučováno zde v dřevěné chatě «kaplanka» zvané a první učitel, tenkrát «žok» zvaný, byl Jakub Kula. Svou učitelskou způsobilost nabyl v Dobrské faře, kde kuchářem byl a při tom se čísti, psáti a zpěv lidu jedním nebo dvěma prsty na varhanách doprovázeti naučil. Vyučoval také v nové r. 1800 náboženskou maticí a přispěním všech pěti obcí vystavené škole, nyní «stará škola» zvané, leč jen v zimě, a to jen u «krosen». Okolnost, že ze 40 dítek jen 10 až 15 školu navštěvovalo, mu ovšem ulevila. Kromě slabikáře a první lepší modlitebni knížky nebylo jiných knih, psaní bylo předmětem mimořádným. Zemřel roku 1839. Pod druhým zkoušeným učitelem Fil.

Kulou bylo učení «zostřeno». Držel si na své útraty podučitele. Vzdělal r. 1839 sochu sv. Jana Nepomuckého u «obecníka». Od r. 1849 jest pan nadučitel a rektor Filip Špetla.

Za faráře Landfelda nepostačovala více Skalická škola pro pět osad. Proto jeho přičiněním v Janovicích r. 1844 nákladem J. C. V. arcivév. Albrechta vystavena nová škola. V ostatních obcích vyučováno v najatých domech, až roku 1852 pan arcivévoda v Bašce, r. 1857 náboženská matice ve Skalici a r. 1872 Raškovská obec na místě p. továrníkem Jos. Adámkem darovaném nové školy vystavěli. Posledním dvěma obcím ráčil nejjasnější císař pán po 400 zl. nejmilostivěji k účelu tomu darovati.

Škola Skalická slula «Škola náboženského fondu», školy přiřazené «jednotřídní střední škola». Roku 1872 přistavěno v Janovicích i Bašce první poschodí, tak že nyní ve všech obcích (kromě Krásné) ve dvou třídách se vyučuje. Katechetou jest v přiřazených školách kooperátor Skalický, jemuž ty čtyry obce příležitost, ale též nic více jedenkrát do týdne a ke křesťanskému cvičení v neděli asi čtyrykrát do roku dostaviti jsou povinny. Jak o vzdělání nastávajících občanů, tak o zaopatření bývalých občanek postaral se farář Landfeld, založiv «špitálek» s nadací pro šest chudých stařenek.

d) V s i.

Seznavše původ a další osudy farního kostela i škol, budiž nám ještě odpověď dovolena na otázku: Kdy povstaly přiřazené obce? Na základě dvou listin lze stáří všech obcí takřka s jistotou určit.

První listina jest z roku 1434, dle které knížecí město Frýdek i s celým panstvím, ke kterému venkovské obce: Bruzovice, Staré Město, Baška a Lhoty náležely, od zadluženého knížete Těšínského jeho věřiteli zastaveno bylo.

Druhá listina jest ze 14. února r. 1573, dle níž Matouš z Logova za 36.000 zl. Frýdecko koupil i s následujícími osadami: Leskovec, Sedliště, Bruzovice, Dobrazemice, Staré Město, Vyšní-Lhota, Nižní-Lhota, Vojkovice, Raškovice, Skalice, Janovice, Baška, Podměnošovice, Pržno, Lubno, Pazderna.

Z přifařených obcí jest tedy nejstarší

Baška, která již před r. 1434. povstala a ve své pečeti ovci má. Orbou a chovem dobytka ovčího «bažili» Baščané po blahobytu, nyní pracují pilně v arcikn. hutích, kde kladiva «buší» a výdělek skrovný poskytují.

Rodem z Bašky jsou:

Karel Břeský, vysvěcen 1876, jest farářem v Kunštátě u Boskovic. — Josef Mucha, byl od 1871 učitelem v Moravce, kdež zemřel. — Fr. Mucha, jest učitelem ve Starém Městě. — Jan Kožuch, učil v Bašce a Šenově, zemřel letos. — K. Kožuch, studuje v Olomouci. — Josef Pavelek, studoval realku, Fr. Pavelek, ukončil techniku, oba pohřbeni ve Skalici. Baška má 127 čísel.

Následuje na výbornou skálu bohatá

Skalice, která sice po r. 1434, ale před r. 1550, jakož se v listě knížete Václava po prvé jmenuje, povstala. Má dvůr, v němž prý také «černá kněžna, co je v Kostelci pochována,» dlela, a zpustlé čeledi, která z koláčů jen prostředek vykrájela a pozůstala «kolca» psům na krk věšela, předpověděla, že kdysi lidé rádi budou, když od «pána» za svou práci aspoň ten okrajek dostanou. Vyplnilo se to, když «panské» nastalo. Dvůr i

polnosti patří nyní panu arcivévodovi Albrechtovi. Pole pod dvorem sluje «štěpnice». Nade dvorem pod strážnicí jest hospoda od dřívější šikmé stavby «šurá» farářem Helmem nazvaná, na něhož také dříve mu patřící chata pod chodníkem k Dobré, «Helmůvka» dosud zvaná, upomíná. V »šurě« býval prý před lety žid a měl zbůjníky ve kvartyře. Dnes není žádného žida ve Skalici.

Nejstarší dle jména známý rodák ze Skalice jest kněz Václav Tadeáš Faldina, bývalý farář Šonovský, a od r. 1707—1731 farář Frýdecký. Za něho povstala pověst o Frýdecké Panně Marii «na vápenkách», jakož i tuhý spor ohledem práva nad kaplí té Panně Marii na vápenkách vystavěné s hrabětem Pražmou. Jeho přičiněním založen ve Frýdku «herzšlegerský» špitál, on také sepsal knihu Frýdeckého děkanství. — Ondřej Tkač, nar. r. 1795, zemřel jako kaplan v Zábřehu r. 1848. — J. Tkač, zemřel co farář v Ratimově. — Josef Tkač, jest důstojníkem u vojska. — František Kohut, narozen r. 1796, vysv. 1819. Sepsal mnoho knih, mezi nimiž: Praktický úvod k naučení se německé řeči. Cesta do nebe, učení církve katolické. Dobré semeno v dobré zemi. Stoletá památka kostela ve Frýdku 1852. Sestry milosrdné opatrovnice nemocných. Zákony zemské blaho občanův. Dárek pro mládež a j. — Josef Maceček, nar. 1817, vysv. 1845. Definitor minoritů ve Vídni. — Ignác Maceček, c. k. zemský soudní rada v Brně. — Fr. Peterek, kvardian Františkánů v Černovicích, † 1830. — Jan Peterek, homoeopat a býv. poslanec na sněmu slezs. — Karel Blahut, jest právníkem v Krakově. — Theodor Blahut, jest učitelem v Rakousích. — Jan Špetla, jest učitelem ve Skalici. — Fr. Špetla, studuje v Těšíně. — Felix Kohut, studovav, jako poslední kmenovec té rodiny zemřel. — Filip Kula, druhý rektor Skalický; jeho synové: Jindřich, c. k. hejtman a František, arcikn. inženýr; všickni odpočívají ve Skalici. — Josef Koval, jest horenským správcem v Příbramě. — Karel Vavřík, jest učitelem v Ratimově. Skalice má 136 čísel a kromě několika jiter role na «černé zemi» Dobrským farářům patřících, nic více neupomíná ji na dřívější odvislost.

Janovice, od nějakého «Jana» pojmenované (na «Hradisku» měl se kdysi zapadnouti hrad, z něhož prý později báně nalezeny), největší, ale bývalými židovskými šenky v nejchudší ves obrácené, vznikly před r. 1573. Byly dříve pověstné

svým loupežníkem Ondrášem, synem Janovického lojta Šebesty, jemuz na čísle 8. se tento zlosyn 13. listop. 1680 narodil; tento svůj kostel Skalický k tomu zneužil, že pod střechou tehdejší sakristie si prý «skrýši» udělal, kde při pokrývání kostela později kožené peníze nalezeny. V sousedních Raškovicích pak hrab. Fr. Pražmu navštívil a jemu své tovaryše představil. Byl ve Sviadnově 1. dub. 1715 zavražděn.

Janovice čítají 302 čísla. Rodem z Janovic jsou: Filip Špetla, třetí rektor Skalický. — Jan Bednarek, vysv. 1874, farář v Pětvaldě. — Fr. Mikoláš, jest vrchním inženýrem ve Vítkovicích. — J. Pasečný, studuje v Inomostí. — K. Kozel, stud. v Hranicích. — J. Pardubický, stud. v Těšíně.

Raškovice, povstaly rovněž před r. 1573 a mají své jméno od ptáka rašky, jichž v tamních dubinách hojně bylo, která se též na obecní pečeti sedíc na větvičce nalézá a okolo ní nápis: Pečet diedini Rasskowitz 1700. Roku 1883 byl od Raškovské mládeže naposledy «mařec s mařenou na smrtelnou neděli upálen».

Raškovice čítají 195 čísel. Odtud jsou: Ignác a Karel Majer, Jan a Jos. Adamek, kteří něco v Těšíně studovali. — Jan Mazoch, studuje v Hranicích.

Krásná, která částečně pod faru Moravku patří, vznikla teprve po roce 1573. Kromě dřevěné školy a podobné zvonice, které i v ostatních vseh jsou, nenalezneš tam nic obzvláštního. V době jarní a letní «krásná» to ves u noh Čupla, který Lysé Hoře až po ramena sahá. Výživu a zaměstnání poskytují obyvatelům «krosna.»

Krásná má 63 čísel a užívá dosud pečetě s třema smrky a nápisem: Pečet diedini Krasna 1700. Odtud jest: Vinc. Zubek, vysv. 1869, farář v Ogrodzoně.

Do těchto vsí přistěhovali se předkové z Moravy a přinesli sem nejen krásnou řeč, ale především

sv. víru Cyrilem a Methodem na Moravě hlásanou. Za věrné služby pánům Frýdeckým konané dosáhli někteří z nich, jak sedláci tak chalupníci, «dňáčí» zvaní, výsady (privilegia či «volenství»), čím se jim panská robota darovala, ovšem ne tak lehko. Museliť pánovi jistou sumu peněz «na ruku» složit, každoročně několik groší «o termině sv. Jiřího a Václava beze vsí příkrosti do rentův Frýdeckých odváděti, jistý počet slepic, vajec a jiných věcí dávat i o 4 jarmakách Frýdeckých s hodnou ručnicí a šavlí hlásati». Pod ztrátou volenství bylo dále zakázáno «pro sůl do Polské jeti, tím méně s ní handlovati» atd. Takové volenství byly: Grunt Pardubického (fojtství), Peterka, Kohuta a chalupa («dniačka») Polocha ve Skalici; grunt Pavláška z Raškovic a jiné. Listiny posledních pánů Frýdeckých (a sice hrabat z Oppersdorfů, kteří drželi Frýdecko od r. 1636—1699 a hrabat z Pražmů od r. 1699—1797, od kteréž doby jest sloučeno s majetkem knížat Těšínských z císařského rodu) nalezneš na jmenovaných gruntách.

Z á v ě r e k.

Nakreslil jsem ti, milý čtenáři, obraz Skalice ovšem jen pérem, předvedl onu řadu ctihodných kněží, jenž přes těch 100 let ku chvále Boží a spáse duší nesmrtelných zde pracovali. Bylo jich mnoho, když dle zdejšího přísloví málo kdo přes 7 let zde vydrží. Představil jsem ti původ škol a konečně i přifařených vesnic, jmenuje muže rodáky, kteří zvláštní pílí vznešenějšího postavení si vydobyli. Slyšels možná někoho mluvit: «Jak tu jen ti lidé mohou žít celý rok? Já bych tu nechtěl býti, leda když růže kvetou. Jakých bych se tu dočkal radosti?»

— Nech jej, mluví, jak tomu rozumí, proti gustu žádný disputát. Ty si pamatuješ, že i v nizounké chaloupce pod slaměnou střechou bývá velmi mnoho radostí, přebývá-li tam spokojenost a láska: «Hle, jak dobré a utěšené jest to, když přebývají bratři v jednotě».

ODKW. 04

100-1-100

100-1-100 100-1-100 100-1-100